

Partiprogram

Antaget sommarmöte 2022

Liberal politik – frihet och ansvar

Den liberala värdegrunden utgår från den enskilda individens frihet och rätt till sin egen röst, men också det individuella ansvaret. Det betyder att vi värnar om varje människas rätt att bestämma över sitt eget liv och styra det efter egen förmåga. Den liberala politiken vill ge alla de förutsättningar som behövs för att det ska bli möjligt.

Vi värnar om mänskliga rättigheter, demokrati, jämlikhet och ett fritt näringsliv med en sund marknadsekonomi. Regionalpolitiken är central för oss. Vi är ett parti som tar ansvar och står för ordning och reda såväl i samhället som i ekonomin. Liberalerna står bakom beslutet om att Åland ska vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart senast 2051. Vi vill föra en politik som ger varje enskild ålänning samma rättigheter och skyldigheter, oavsett könsidentitet, religion, ursprung eller funktionsvariation, genom hela livet. Vi anser att varje individ har samma rätt till sysselsättning, utbildning, vård, omsorg, kultur, idrott och fritidssysselsättning, oavsett var i livet man befinner sig.

Jämställdhet, jämlikhet och HBTQ+frågor är en viktig del av vår värdegrund och vi anser att lagstiftningen och normerna i vårt samhälle inte ska utesluta och begränsa möjligheterna att känna tillhörighet, utan ge alla rättighet och möjlighet att vara den man är. Vi är ålänningar men också världsmedborgare som tar demokratin på största allvar och inte alls för given. Vi ser att samhället och det politiska deltagandet förändras och vi är beredda att också förändra oss själva. Vi arbetar för att stärka och utveckla självstyrelsen med vår språkliga status och kultur som grund. Vi anser att kännedomen om Åland och självstyrelsesystemet behöver öka, dels bland ålänningarna men också utanför Åland och särskilt i Finland. Vi är beredda, och står rustade för att ta ansvar för självstyrelsen, ekonomin, miljöfrågorna och samhällsutvecklingen för alla ålänningar på hela Åland.

1 Social-, hälso- och sjukvårdspolitik

Var och en har rätt till en god och jämlik vård och omsorg. Vi vill förbättra varje individs livschanser genom att utjämna de förutsättningar som finns bortom den enskildes kontroll. En jämlik och jämställd vård och omsorg är grunden; ingen människa ska vara fången i de villkor han eller hon föddes in i. Detta innefattar alla människor oavsett ursprung, ålder, könsidentitet, kultur, funktionsvariation, sexualitet eller livsåskådning. Vi liberaler betonar vikten av förebyggande åtgärder, det är klokt framför allt ur ett medmänskligt perspektiv men det är också smart rent ekonomiskt.

Varje människa ska själv ha frihet och förutsättningar att styra sitt liv, sin hälsa och sin framtid. Vi arbetar för att samhället ska erbjuda ett individanpassat stöd för den enskilda. Vi vill att varje individ ska ha förutsättningar att skapa det bästa livet för sig själv, och att samhället stöder dessa förutsättningar och förhindrar lidandet för den enskilda personen. Vi vill jobba aktivt för en socialpolitik där alla människor har samma rättigheter och möjligheter. Vi vill att vård- eller servicetagare ska ha valfrihet inom alla områden där det är möjligt. Den som gör ett bra jobb inom sin bransch ska vara välkommen att driva allt från förskolor till äldreboenden.

All vård och omsorg ska utgå från evidensbaserade metoder och bästa tillgängliga kunskap. Lagförslag som rör barn ska ha barnkonsekvensanalys.

Hälso- och sjukvården är till för alla

Den liberala sjukvårdspolitiken bygger på att sjukvården är till för alla och en samhällsfinansierad vård skall därför garanteras. Vård skall ges efter medicinska behov, inte utgående från ekonomi. Detta innebär att ÅHS grundfinansiering måste vara långsiktigt tryggad, det ställer också krav på organisationen att kontinuerligt effektivisera sin verksamhet. Vi anser att den privata sjukvården ökar möjligheterna för individens valfrihet, dessutom har den privata sektorn en stor och viktig roll redan idag. Mångfald och valfrihet ökar makten och delaktigheten för patienter och brukare och vi vill ha höga kvalitetskrav och god tillsyn för att säkerställa en adekvat vård. Vården ska präglas av samarbete över gränser för individens bästa.

Beroende och psykisk ohälsa begränsar friheten

Varje människa som mår psykiskt dåligt hindras från att leva som den vill. Vi jobbar aktivt för att avstigmatisera psykisk ohälsa och förbättra individens psykiska hälsa. De som drabbas av psykisk ohälsa ska mötas av samma omtanke och respekt som vid annan ohälsa, och de ska ha inflytande över sin egen vård på samma villkor. Vi ska dra nytta av, och stödja, organisationer inom tredje sektorn som motverkar ensamhet och isolering. För att förbättra varje individs livschanser och möjligheter i livet är det viktigt att bekämpa alla former av beroende och missbruk. De som hamnar i ett beroende ska få snabb och bra vård som är lätt att hitta. Vi vill jobba för ett minskat drog-, alkohol- eller spelrelaterat lidande genomskadereducerande åtgärder.

Rättigheter för personer med funktionsvariationer

Personer med intellektuella, psykiska, fysiska och/eller kognitiva funktionsvariationer ska ges samma rättigheter och möjligheter att utveckla just sina unika förmågor som alla andra. Samhällets insatser

ska skapa förutsättningar för ett självständigt och inkluderande liv utgående från individens förutsättningar.

Trygga familjer skapar trygga individer

Välfungerande och trygga familjer är grunden för psykisk hälsa, en god inlärning och en bra förberedelse inför vuxenlivet. Det åländska samhället ska dock ha, och utveckla, stödjande strukturer inom dagis, skola och fritid för att ge förutsättningar för en stabil tillvaro där var och en får möjlighet att utvecklas till en stark och självständig individ. För att stöda ungdomar och unga vuxna behövs en ungdomsmottagning.

Jämställdhetspolitiken är central för en god familjepolitik. Vi vill utveckla stödjande åtgärder för att stärka och stödja mammor och pappor i en jämställd föräldraroll. Inget barn ska behöva växa upp i en familj där våld i nära relationer förekommer. Vi konstaterar att familjer kan se ut på olika sätt och att alla vårdnadshavare ska ha rätt till ett jämlikt stöd.

Personalen är grunden för god vård och omsorg

Personalen inom vård och omsorg ska vara välutbildad och ha en lön som motsvarar utbildningens längd och nivå samt arbetets/tjänstens ansvar. Vi kan konstatera att det idag råder personalbrist inom hela vård- och omsorgskedjan. Därför är det helt centralt att utveckla vården och vårdprocesserna genom att införa nya yrkesroller, såsom avancerade kliniska sjukskötare, och införa välfärdsteknik. Gott ledarskap och attraktiva arbetsmiljöer är därför av största vikt inom denna sektor. Vidareutbildning och specialisering är viktiga instrument för en högre vårdkvalitet.

Vård och omsorg för de åsrika

Vi liberaler konstaterar att "de äldre", det vill säga de som fyllt 65 år, är en heterogen grupp med olika behov. För oss står individen i fokus och vi arbetar för en politik som ser den enskilda. Stigande ålder kan innebära skörhet och nedsatt funktionsförmåga, vi ser 65-plussarna som individer med samma rätt till vård och omsorg som alla andra. De som vill ska, med hjälp av stödtjänster, kunna bo hemma så länge de önskar. Vi ska satsa på de äldres väl och bekräfta vård av äldre som ett särskilt kunskapsområde. Ålderism inom vård och omsorg får inte förekomma. Vi konstaterar att ansvarsfördelningen mellan kommunerna och ÅHS behöver utredas.

Närståendevårdare – en central resurs

Många patienter och klienter har idag närståendevårdare som resurs. Det är ett humanistiskt sätt att sköta exempelvis äldre, handikappade och sjuka. Närståendevårdarna behöver dock stöd och avlastning för att inte själva bli sjuka. En större utredning gällande närståendevårdarnas situation behöver genomföras. Utredningen ska fungera som ett underlag för en moderniserad lagstiftning.

Demensvård

Demensvården behöver förbättras och utvecklas. Åland behöver ett (1) demenscenter med specialkunskap. Demenscentrum behöver innehålla ett allåländskt kunskapscenter, klientplatser, koordinatorfunktioner och andra stödfunktioner för såväl kommuner som enskilda.

2 Grön liberalism

En stark miljö- och klimatpolitik är en ödesfråga för mänskligheten. Det går inte längre att blunda, det är tid för handling. Åland kan inte rädda hela jorden men vår uppfattning är att Åland ska vara en del av lösningen, inte problemet. Detta betyder att vi måste vara beredda att anta tuff lagstiftning, något som faller helt inom ramen för parollen "frihet under ansvar". Vi konstaterar också att EU kommer att leverera mycket lagstiftning inom området inom ramen för "Fit for 55" och "Den gröna given". Åland behöver ha en proaktiv hållning och nyttja EU-stöden för att klara omställningen. Miljöarbetet ska ske genom en ekosystembaserad förvaltning där vi ser till helheten och kopplingen mellan djur, natur och människor.

Liberal klimatpolitik gynnar alla

En liberal klimatpolitik kombinerar frihet och välfärd med omtanke för vår planet och ett stabilt klimatsmart energisystem. Fossila bränslen ska fasas ut. Klimatinvesteringarna ska vara långsiktiga och komma många till del, det är vårt gemensamma ansvar. Den som smutsar ner får betala mer samtidigt som de som gör hållbara val gynnas. I ett samhälle med dynamisk marknadsekonomi kan klimatpåfrestande produkter och tjänster ersättas av nya och mer klimatsmarta sådana. Den förnyelseprocessen vill vi stimulera. Klimatstrategin behöver uppdateras för att ta långsiktig ställning till havsbaserad vindkraft och transporterens utsläpp. Klimatomställningen medför en del kostnader, men ger även ekonomiska vinster - de vinsterna vill vi maximera.

Vi vill ta ansvar för att förvalta naturen och den biologiska mångfalden

Vi har tillsammans, och individuellt, ansvar för att förvalta miljö och natur. Det är viktigt för allt levande på jorden. Miljöpolitiken ska grundas på tydliga och generella ramar vilka baseras på forskning, med utgångspunkt i vad naturen långsiktigt kan bära. Vi vill ge våra barn och barnbarn möjligheter att njuta av den åländska naturen och vill att naturvården ska syfta till att bevara den biologiska mångfalden och det unika i vår åländska miljö. Individens val påverkar miljön och det ska vara lätt att välja rätt och hållbart. Det betyder inte att det offentliga kan väja undan för arbetet med att skydda den biologiska mångfalden utan arbetet genomförs strategiskt och kontinuerligt. Det finns många insatser för biologisk mångfald som vi på Åland kan utföra själva, som bland annat bekämpning av invasiva djurarter och att utöka grönområden. Det småskaliga jordbruket och naturbeten med höga naturvärden bibehåller våra öppna landskap och utgör även ett ovärderligt inslag för den biologiska mångfalden.

Djurvälfärd och viltvård

Lagstiftningen gällande djurskyddet är i stort behov av en modernisering med tonvikt på djurens välfärd. Viltvårdsarbetet som utförs i samarbete med civilsamhällets aktörer ska fortsätta och utvecklas för att säkerställa våra inhemska arters existens.

Vi förespråkar en cirkulär ekonomi

Avfallens miljöpåverkan ska minskas genom fungerande återanvändning och återvinning och avfallspolitiken måste förebygga och förhindra att farliga ämnen sprids i naturen. I den cirkulära ekonomin är återanvändning av vatten, nyskapande av material som tidigare sågs som avfall och nyttjande av varje resurs i fokus. Vi liberaler ser att vi, med näringslivet i spetsen, kan skapa förändring på riktigt; dels blir företagen mer lönsamma, dels gynnas klimat och miljö.

Östersjön är vårt blåa vardagsrum

Hur havet mår påverkar människor, djur och natur men också näringslivet. Vårt hav är särskilt utsatt vad gäller utsläpp, övergödning och andra miljörelaterade problem, och kräver särskilda insatser. Vi vill främja dessa insatser både lokalt, nationellt och internationellt så att även kommande generationer ska kunna leva av och vid Östersjön. De mest värdefulla områdena bör skyddas t.ex. genom marina naturreservat. Särskilt skyddsvärda marina arter bör skyddas i lag.

Skogen och jorden ska brukas med respekt

Vi vill skapa incitament för ett hållbart jord- och skogsbruk utan att urholka äganderätten. Ett långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk gör det möjligt både för oss och kommande generationer att leva och njuta av vårt åländska landskap. Vi vill att människor ska ha skyldighet och möjlighet att göra miljöfrämjande val, och det ska vara lätt att välja rätt. Vi vill skapa ett jord- och skogsbruk där forskning och utveckling står som grund för att nå mindre negativ klimatpåverkan.

Vår mat ska vara bra för både människa, djur, natur och miljö

Den åländska, närproducerade maten gynnar både miljön och ekonomin. Vi vill sätta fokus på hållbart brukande som gynnar åländsk livsmedelsproduktion, med hållbar vilt- och fiske- och jordbrukspolitik som en del av lösningen. Småskalig matproduktion kostar och lönsamheten för flera grenar inom jordbrukssektorn har kontinuerligt sjunkit. Samtidigt är det åländska jordbruket centralt för många andra näringsverksamheter inom bland annat förädling och transport. Vi tror på människans förmåga att lösa problem, och vill skapa bättre förutsättningar att välja att både producera och konsumera närproducerad och klimatsmart mat. Den offentliga sektorn bör köpa in klimatsmart och närproducerad mat till sina enheter. Det offentliga Åland behöver stödja den lokala produktionen utöver de grundläggande EU-bidragen

Vi värnar om vårt dricksvatten

Klimatförändringar och ny kunskap visar att det har blivit allt viktigare att skydda befintliga och potentiella vattentäkter. Det är bättre att motverka eller eliminera en förorening vid källan än att försöka eliminera den i efterhand. Därför måste vattentäkterna som råvattnet tas ifrån, samt tillrinningsområdet, skyddas mot föroreningar och höga halter av övergödande näringsämnen. Vi behöver också, tillsammans med näringslivet, utveckla metoder för att minska förbrukningen av dricksvatten inom produktionsnäringarna och också förhindra ut- och inläckage i stamnäten. En allåländsk VA-plan behöver antas och dess genomförande behöver garanteras i lag.

3. Utbildnings-, kultur-, och idrottspolitik

Vi vill att alla ska kunna utvecklas efter sina egna förutsättningar och de som har behov av hjälp ska få det stöd de behöver. Grundskolan ska vara fri från dolda avgifter. Gymnasialstudiet ska, liksom i övriga Norden, vara avgiftsfritt. Lagstiftning som reglerar ungas rätt- och skyldighet till sysselsättning behöver tas fram. Det ställer krav på en bredd av utbildningar men också alternativa läroformer, så som läroavtal.

En grundskola som är likvärdig för alla med jämn och hög kvalitet är den absolut viktigaste faktorn för att skapa jämlika förutsättningar, oavsett om du går i skolan eller får hemundervisning. Detta är särskilt betydelsefullt för elever som fått en svår start i livet eller kommer från hem utan studietradition. Även högpresterande elever har rätt till stimulans och utvecklingsmöjligheter.

En meningsfull sysselsättning påverkar både vår fysiska, psykiska och mentala hälsa. Fritiden ska ge kraft, energi och återhämtning. Vi vill att alla ska ha möjlighet att utöva sina kultur- och idrottsintressen samt andra fritidsintressen genom hela livet, oavsett fysiska, ekonomiska eller geografiska förutsättningar.

Åland ska vara ett föredöme när det gäller att ge alla, såväl barn och ungdomar som vuxna, möjlighet till fritidsaktiviteter. Idrotts- och kulturpolitiken ska vara bred. Den ska engagera barn och unga, stödja dem som vill satsa på att bli proffs, men också förbättra folkhälsan generellt. Åländska idrottare och kulturutövare fungerar både som förebilder och Ålandsambassadörer. Idrott och kultur är även en central del av en fungerande integration. Medel ska fördelas jämnt mellan flickor och pojkar. Fritidsidrotten och ett aktivt kulturutövande har en dokumenterat viktig betydelse för livskvaliteten och folkhälsan.

Funktionsvariationer och -nedsättningar

Skolan ska vara tillgänglig för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Barn och ungdomar med utvecklingsstörning ska erbjudas en trygg studiegång, som bygger på specialistkunskap, där utbildning ges utifrån varje individs egna förutsättningar. För att ge bästa möjliga individuella stöd behövs kompetens inom specialpedagogik, därför behöver landskapet kartlägga den kompetensen och vid behov upphandla riktade utbildningsinsatser.

Läsandet är grunden

Läsandet i skolan är viktigare än någonsin tidigare. Läsandet i hemmet och andra miljöer minskar till förmån för skärmanvändandet. Skolan måste vara garanten för att uppvärdera och uppmuntra till läsande. Skolbiblioteken är en viktig del i detta arbete. Landskapet bör ta ansvar för lässtimulerande åtgärder.

Alla barn och unga förtjänar en stödjande omgivning

Skolan ansvarar för att arbeta målmedvetet för en nolltolerans mot mobbning och annan kränkande behandling. Mobbning får konsekvenser genom hela livet och det förebyggande arbetet mot mobbning måste vara en prioritet. Elevhälsan ansvarar för och ska ha kompetens inom både fysisk och psykisk hälsa. Genom hela utbildningssystemet behövs aktivt genusarbete för att flickor och pojkar ska mötas av likvärdiga förväntningar och få likvärdiga chanser. Det är också viktigt att det finns tillräckligt med vuxna i skolan såsom skolcoacher.

Alla barn har rätt till sin egen röst

Demokratifostran är en viktig del av skolans uppdrag och vi vill se en skola där eleverna själva kan påverka sin skola, men även få kunskap om hur samhället kring dem kan påverkas och utvecklas på andra områden. Vi tror att varje förälder har ett ansvar att utifrån sina förutsättningar stödja sitt barn, och varje elev ett eget ansvar för sina studier. Vi vill att barnen ska ha möjlighet att aktivt delta i sin utbildning och påverka den, för att sedan kunna påverka världen runt om sig.

Lärarna är skolans ryggrad

Lärare och pedagoger har ett viktigt jobb. Vi vill ge dem förutsättningarna för att utbilda varje barn så hen får en chans att uppfylla sina drömmar. Vi behöver minska på lärarnas administrativa uppgifter, och istället ge dem möjlighet att göra ett bra pedagogiskt jobb. Den nya barnomsorgs- och grundskolelagen ska utvärderas där administrationen är ett fokusområde. Likaså bör det utvecklas digitala system som avlastar lärarnas administrativa arbete.

En ö fylld av eldsjälar

Utan de ideella insatserna skulle det åländska idrotts-, fritids-, och kulturlivet stanna. Det är eldsjälarna som gör Åland till en förebild. Vi vill att alla ska ha möjlighet att engagera sig och att det ska kännas meningsfullt att bidra till ett utökat fritids-kultur- och idrottsliv genom hela livet. PAF-bidrag till föreningar ska garanteras på en total minimnivå och fördelas rättvist, transparent och förutsägbart.

Kulturen berikar och bygger broar över generationer och ursprung

Kulturen ska vara fri. Kulturpolitikens uppgift är inte att styra kulturen, utan att förbättra förutsättningarna. Den konstnärliga friheten ska skyddas. Kulturens ekonomiska och samhälleliga

betydelse ska erkännas. Mångfald och tillgänglighet för att producera och konsumera kultur för alla är viktigt. Kulturarvet är vårt gemensamma minne, det ska lyftas fram och hållas tillgängligt för både kommande generationer och nyinflyttade. Vi behöver förvalta våra traditioner och samtidigt skapa nya tillsammans. Efter pandemin behöver vi ta igen två år av scenkonstbortfall, särskilt för barn och unga.

Högskolan på Åland och Öppna Högskolan

Erfarenheter från omvärlden visar att en högskola på orten skapar stort mervärde och ringar på vattnet gällande näringslivsutveckling, utvecklande av humankapitalet och tillväxt. Därför behöver också Åland ha en högskola. Högskolan ska utvecklas i tätt samarbete med näringslivet och efter arbetsmarknadens behov. Öppna högskolan är viktig för det livslånga lärandet och ger unika möjligheter för fortbildning för de som är bosatta på Åland.

4 Finans- och näringspolitik

I ett dynamiskt samhälle finns förutsättningar för företagare och entreprenörer att mötas av positiva attityder. Goda villkor för företag och företagare skapar tillväxt och fler jobb, vilket är nödvändigt för att säkra den generella välfärden. Globaliseringen innebär framsteg och förändringar i en allt snabbare takt. Samtidigt innebär detta att konkurrensen hårdnar och att kraven på vårt lokala näringsliv höjs. Vi verkar för att de företag som finns stannar kvar på Åland och att nya ska tillkomma. Vi tar ansvar för traditionella basnäringar så som sjöfarten och primärnäringarna men ser också behov av att stärka Åland med nya basnäringar där turismen, banking och vindkraft kan ses som ett exempel.

Ordning och reda i ekonomin

Skattebetalarna, och därmed medborgarna och företagen, ska alltid stå i fokus för politiken. Vi ska leverera god service med hänsyn till att finansieringen kommer från ålänningarna och åländska bolag. Vi behöver ha ordning och reda i ekonomin, ständigt effektivisera och utveckla. De ekonomiska ramverken och lagstiftningen som styr detta behöver förbättras avsevärt. Liberalerna är beredda att låna till investeringar, särskilt de som sänker driftskostnaderna, men inte beredda att låna till driftskostnader. Vår målsättning är att landskapets budget ska vara i balans senast 2027.

Ett litet samhälle med oanade möjligheter

Åland ska präglas av mångfald och en dynamisk ekonomi med kreativa miljöer som lockar till sig människor, idéer och kapital. Vi vill skapa en stark marknadsekonomisk grund och goda samhällsinstitutioner som ger förutsättningar för ett samhälle med välstånd och ett såväl effektivt som hållbart resursutnyttjande. Marknaden fungerar bäst i samhällen som präglas av tillit, hederlighet och ansvarstagande, men också i sådana samhällen måste marknaden regleras genom politiska beslut. Näringspolitiken ska ha ett tydligt småföretagarperspektiv. Lagar och regler ska fokusera på att slå vakt om äganderätt, konkurrens på lika villkor och rättssäkerhet. Det offentliga ska

inte driva verksamheter som tränger ut fungerande privata alternativ eller försvårar nyföretagande. Det som inte är det offentliga kärnområden bör fasas ut till det privata; fiskodling, fastigheter som inte nyttjas till offentlig verksamhet och vägunderhåll kan ges som exempel.

Hållbar tillväxt skapar möjligheter att nå våra livsmål

När ekonomin står stilla eller krymper ger detta allvarliga konsekvenser för människors välfärd, vilket innebär att möjligheterna minskar och sociala orättvisor och arbetslöshet ökar som följd. Vi vill ha en marknad som ger alla möjlighet att förbättra sina livschanser. Vår uppfattning är att det behövs fler bolag som går bättre för att stärka hela det åländska samhället. Ett samhälle där företagandet mår bra har också större möjligheter att dra till sig nya företag. Landskapsregeringen ska fungera som möjliggörare men behöver låta de privata krafterna bidra i högre utsträckning än idag gällande exempelvis utredningar så som miljökonsekvensbedömningar. Näringspolitik ska inte i första hand handla om bidrag utan att skapa jämlika och förutsägbara förutsättningar.

Alla ska kunna bidra i samhällsbygget

För att stärka individens möjlighet till ett självständigt liv och för den gemensamma välfärdens skull är det viktigt att sträva mot hög sysselsättning och ge människor möjlighet till optimal självförsörjning. En av samhällets orättvisor är svårigheten för personer med funktionsnedsättning att hitta egen försörjning, och det är viktigt att eliminera hindren på arbetsmarknaden för dessa. Det ska finnas möjligheter att ta sig in i arbetslivet oavsett var du befinner dig i livet. Vi behöver ge de unga förutsättningar att komma in i arbetslivet och samtidigt ta tillvara kompetensen och erfarenheten hos äldre arbetssökande. För att skapa likvärdiga möjligheter över hela Åland är det relevant att se över decentraliseringen av den offentliga sektorn.-Det är viktigt att behålla arbetsplatser i glesbygd och skärgård. Man ska kunna leva och bo på hela Åland, möjligheten för landskapsanställda att kunna jobba på distans ska därför bibehållas efter bibehållas och utvecklas.

Skattepolitiken ska gynna de välståndsbildande krafterna

För att vårt landskap ska vara attraktivt för nytt kapital, företag och högutbildad arbetskraft behöver skatterna vara nationellt och internationellt konkurrenskraftiga. Den skattefinansierade samhällsverksamheten ska planeras långsiktigt och skapa både social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Vi har viss skattebehörighet på Åland som idag inte nyttjas. Det behöver göras en grundlig utredning om hur skatteverktyget inom vårt behörighetsområde kan användas.

Skattegränsen

Den åländska skattegränsen har på senaste tid kraftigt förvärrat situationen gällande import/export, särskilt för småföretagare. Frågan har visat sig vara svårslöslig men arbetet med att kunna genomföra förenklingar måste vara intensivt. Skattegränsen måste osynliggöras så långt som möjligt.

Vi behöver bli fler ålänningar

För ett välmående näringsliv behövs mer arbetskraft. Vi liberaler välkomnar all typ av inflyttning och ser arbetsplatserna, vid sidan av skolan, som den viktigaste motorn för integration. Åland ska vara attraktivt för alla sorters arbetskraft oavsett utbildningsnivå. Dessutom behöver Åland ta sitt globala ansvar gällande flyktingmottagning. Många näringsgrenar saknar idag tillgång till arbetskraft. Det behövs också en modernisering av landskapsförvaltningen som arbetsplats för att locka tillbaka utbildade unga ålänningar men också helt nya ålänningar.

De mångtaliga åländska myndigheterna

De åländska myndigheterna måste bli färre. Dagens situation är dyr och skapar ineffektivitet. Också för näringslivet är situationen hämmande. Kommunstrukturarbetet behöver fortsätta samtidigt som landskapet behöver verka för att ha färre myndigheter.

Turism

Turismen ska erkännas som en basnäring på Åland. Det finns stora möjligheter att vidareutveckla det turistiska möjligheterna på Åland. Det åländska idrottsanläggningarna utgör en god grund för idrottsturism året om. På Åland finns stora kultur- och naturvärden som fler borde få upptäcka och se. Marknadsföringen av Åland behöver fortsatt utvecklas.

5 Infrastruktur, byggande och fysisk planering

För oss handlar infrastrukturen om varje människas möjlighet att kunna ha makten och ansvaret över sitt eget liv; en frihetsfråga helt enkelt. Ålänningarna ska ha möjlighet att i så stor utsträckning som möjligt välja var de vill bo och jobba. För en levande glesbygd behövs bra infrastruktur; både vägar och skärgårdstrafik men också internet, el och vatten. Vi ska ha en väl utbyggd IT-infrastruktur som skapar möjligheter att bo, jobba och vara företagare på hela Åland. Också på Åland pågår en urbanisering vilket ställer höga krav på infrastrukturen kring tillväxtorterna.

Energi

På Åland finns optimala förhållanden för vindenergi. Liberalernas uppfattning är att det kan bli en ny basnäring för Åland. Det är dock centralt att landskapet låter de privata investerarna sköta så stora delar av utredningarna och förarbetena som möjligt då Åland saknar såväl ekonomiska som personella resurser. Också solkraften behöver byggas ut för att möjliggöra en utfasning av fossila bränslen. Åland är en del av framförallt den nordiska energimarknaden och kommer att vara fortsatt beroende av finsk och svensk energi, där såväl vatten- som kärnkraft utgör centrala delar. Det är av största vikt att alla operatörer verkar för att hålla så låga energipriser som möjligt, det gynnar såväl hushåll som företag. Likaså är det viktigt att all olja fasas ut från fastighetsuppvärmningen och att hushållen har tillräckliga verktyg för att genomföra sin egen energioptimering. Åland ska ta aktiv del i EU:s målsättning om att bli världens första klimatneutrala region.

IT-infrastruktur samt digitala arbeten och tjänster

IT-infrastrukturen måste säkras och klara av olika former av hybridhot och IT-angrepp. Likaså behöver vi genomföra en digital transformering att modernisera det offentliga Åland. I all digitaliserings ska medborgaren stå i centrum. För att lyckas med detta behövs ett tydligt ledarskap som uppdaterar och förenklar processer. Att digitalisera och stärka IT-säkerheten kommer att bli dyrt, men det kommer att bli ännu dyrare att låta bli.

Kollektivtrafiken bidrar till tillväxt och mobilitet

Att kunna ta sig mellan hem och jobb, skola och fritidsaktiviteter på ett smidigt och miljövänligt sätt är en självklarhet för oss. Kollektivtrafiken ska utgå från medborgarnas behov till rörlighet och medverka till en enklare vardag för medborgare och företag. Medborgarna skall ha möjlighet till att utöva ett inflytande på kollektivtrafiken.

Skärgårdstrafiken

En vital skärgård är ett åländskt varumärke. I alla tider har åländska kvinnor och män befolkat skären och levt skärgårdsliv med allt vad det innebär. Skärgårdstrafiken är förutsättningen för att detta ska kunna fortsätta. Vi vill stimulera till en snabbare övergång till klimatneutrala bränslen och energieffektiva fordon, el och vätgas driver framtidens skärgårdsflotta.

Om en tunnel ska genomföras måste det ske genom privata initiativ på samma sätt som en utbyggnad av vindkraften.

Organisationsmodellen där nya lagting river upp tidigare lagtings beslut gynnar inte skärgården. Skärgården är värd en mer långsiktig och uthållig planering. Ett sätt att lösa situationen är att göra om Ålandstrafiken till ett mer självständigt trafikverk eller en renodlad bolagisering som också skulle innefatta trafikplaneringen och upphandling av tonnage. En utredning av ett skärgårdstrafikverk eller bolagisering behöver genomföras.

Hållbar fysisk planering med tydliga och mätbara mål

Målet med samhällsplaneringen, byggnader och offentliga miljöer ska vara att säkerställa en långsiktigt god livsmiljö för alla och ekonomisk effektivitet. För att uppnå detta mål behövs god regional planering. Det är därför viktigt att beakta den fysiska planeringens sociala aspekter och skapa tydliga, hållbara mål. Planeringens mätbara mål ska vara att skapa bostäder efter människornas behov, attraktiva livsmiljöer, funktionella blå- och grönstrukturer och god tillgänglighet för alla. Planeringsinstrumentet erkänns som det viktigaste verktyget för att nå en hållbar samhällsstruktur.

6 Självstyrelsepolitik

Självstyrelsen finns till för människorna och ska göra ett bra Åland bättre. Det är därför viktigt att systemet uppdateras och hålls à jour med den tid vi lever i. Innehållet i självstyrelselagen är avgörande för vad politiken kan göra för oss ålänningar. Vi vill se en ny modern och flexibel självstyrelselag som kan möta morgondagens behov.

Vi förespråkar ett ekonomiskt system där lagtinget kan påverka både inkomster och utgifter och är därför beredda att ta över delar av beskattningsbehörigheten. Vi vill se en stegvis utveckling av självstyrelsesystemet, överföring av behörigheter ska föregås av noggranna konsekvensanalyser. Överföring av behörigheter genomförs då vi ser ett behov att få nya redskap för att göra ett bra Åland bättre.

Åland och Finland

Vi tror på att utveckla och förbättra kontakterna till riksdag och regering eftersom en utveckling av självstyrelsesystemet endast kan genomföras i samverkan. Vi vill fortsätta arbetet för att öka kunskaperna om självstyrelsesystemet särskilt inom ministerier, regering och riksdag i Helsingfors. Systemet med kontaktgrupper med olika ministerier bör utvecklas.

Åland och Norden

De nordiska länderna och de nordiska självstyrda områdena är våra i särklass viktigaste samarbetspartners. Kunskapsutbyte, gemensamma utredningar och initiativ gynnar Åland i mycket hög utsträckning. Åland ska verka för att man gemensamt på nordisk nivå ska lobba inom EU-samarbetet.

Åland och EU

Åland är en del av EU, vilket liberalerna uppfattar att är till Ålands fördel. Åland behöver i betydligt högre grad arbeta proaktivt med direktiv och förordningar. Det skapar möjligheter för god implementering men också större möjligheter att påverka lagstiftningen innan den är klubbad och klar. Åland behöver också stärka sin förmåga att ta del av EU-medel, arbetet behöver struktureras i en gemensam organisation.

Civilberedskap

Åland har ett starkt civilsamhälle men behöver stärka sin beredskap. Utmaningarna är många och det krävs samarbete, resurser och tydliga strukturer. En starkt civil beredskap behövs för många olika typer av hot, däribland säkerhetspolitiska, klimatomständiga och pandemiska. En utbildning för frivilligt civilförsvar behöver utredas.